

การจัดการสื่อกราฟิก แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก*

GRAPHIC MEDIA MANAGEMENT AT CULTURAL ATTRACTION: RESEARCH ON A CULTURAL WORLD HERITAGE SITE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA HISTORICAL PARK

ณัฐวดี ศรีक्षा*, จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า, กิตติกรณ นพอุดมพันธ์

Nattawadee Srikacha*, Chakapong Phaetlakfa, Kittikorn Nopudomphan

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Fine and Applied Arts Srinakharinwirot University, Bangkok Thailand

*Corresponding author E-mail: nattawadee.srik@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสื่อกราฟิกแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบในการจัดการสื่อกราฟิกในพื้นที่และมีอำนาจสูงสุดต่อการวางแผนแม่บทหรือเกี่ยวข้องกันนโยบายการจัดการสื่อกราฟิกป้ายอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 คน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้างผลการวิจัย พบว่า กระบวนการดำเนินการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดำเนินการจัดการสื่อกราฟิก ตามสถานการณ์ปัญหาของสื่อกราฟิกที่เกิดขึ้น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นปัญหาที่ 1 สื่อกราฟิก ป้ายข้อมูล เกิดความเข้าใจความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดในสื่อสารเนื้อหา และการใช้คำศัพท์ที่ไม่เป็นภาพลักษณ์เดียวกัน ประเด็นปัญหาที่ 2 เนื่องจากเกิดสถานการณ์ทางสังคมขึ้นฉับพลัน เช่น เกิดเหตุการณ์โรคระบาด ถ่ายภาพตามจุดที่ศิลปินนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมโบราณสถาน การแต่งกายชุดไทยตามกระแสละครเข้าเยี่ยมชมอุทยานฯ ทั้งนี้ ทางอุทยานฯ ขาดสื่อกราฟิก ป้ายข้อมูลเพิ่มเติม ป้ายข้อปฏิบัติ ป้ายข้อห้าม และป้ายคำเตือน เพื่อการจัดการสื่อกราฟิกให้นักท่องเที่ยว ประเด็นปัญหาที่ 3 ความไม่เข้าใจเนื้อหาภายในสื่อกราฟิกป้าย ได้แก่ ป้ายข้อปฏิบัติ ป้ายข้อห้าม และป้ายคำเตือน การดำเนินการจัดการสื่อกราฟิกป้ายเป็นการแก้ปัญหา การสื่อสารข้อมูลที่สำคัญให้นักท่องเที่ยวผ่านสื่อกราฟิก ป้าย เพื่อประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมในการเข้าชมโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มรดกโลก อำนวยความสะดวกความปลอดภัยในการเยี่ยมชม และเป็นการร่วมมือกันอนุรักษ์โบราณสถาน คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: การจัดการ, สื่อกราฟิก, อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา, มรดกโลก

Abstract

This research is a qualitative research study. The objective of the study is to examine the process of graphic media management procedures at the cultural attraction within Phra Nakhon

Si Ayutthaya Historical Park, Zone 1. The study specifically targets the executives and authorities of Ayutthaya Historical Park who are responsible for graphic media management in the area, with ultimate authority in strategic planning or policy-related matters concerning the management of graphic media in the historical park. The research employs a purposive sampling method with three persons and involves data collection and compilation from relevant documents and research work. Data is also gathered through interviews with selected participants. The data collection tool utilized is a semi-structured questionnaire. The research found that the process of managing graphic media signage in Phra Nakhon Si Ayutthaya Historical Park operates in response to three main issues. Firstly, there are misinterpretations or content comprehension errors due to inconsistencies or inaccuracies in communication materials and vocabulary usage in graphic media information signage. Secondly, sudden unexpected social situation such as disease epidemic, trends photographing spot where celebrity visit to historical site and dressing in traditional Thai costumes according to the trend in soap opera at historical park occur, without any information signage, obligation signage, prohibition signage, and warning signage, in managing graphic media to provide information to tourists. Thirdly, there is a misunderstanding of content within obligation signage, prohibition signage, and warning signage. The management of graphic signage aims to address these issues by enhancing the communication of vital information to tourists through graphic media, thus ensuring appropriate conduct during visits to the historical sites within Ayutthaya Historical Park. This effort aims to improve visitor convenience, safety, and collaboration in the conservation of the historical park sites, preserving them for future generations.

Keyword: Management, Graphic Media Signage, Phra Nakhon Si Ayutthaya Historical Park, World Heritage Site.

บทนำ

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางวัฒนธรรมของไทย ที่ได้รับการยอมรับจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางวัฒนธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 เป็นสิ่งต้องร่วมกันดูแล อนุรักษ์ ค้ำครอง ป้องกัน และปฏิบัติตามกฎหมาย สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อการคงอยู่อย่างมีคุณค่าและคงความสมบูรณ์ ภายใต้อนุสัญญา กำหนดให้รัฐบาล หน่วยงานระดับชาติและหน่วยงานท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบดูแล กำหนดนโยบายค้ำครอง วางแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการบริหารให้เข้ากับกฎระเบียบของประเทศ กฎหมาย พรบ. เพื่ออนุรักษ์แหล่งมรดกโลก การประพฤติดิปฏิบัติตนให้เหมาะสม วางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อองค์กรยูเนสโกมั่นใจว่า ประเทศสามารถจัดการอนุรักษ์และป้องกันมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation, 1972) ดังนั้นอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา วางแผนแม่บทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนปี 2536 เป็นต้นมาจนปัจจุบันแผนปี 2565 - 2574 (กรมศิลปากร, 2564) โดยทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่าการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย มีหลายประเด็นปัญหา เช่นงานวิจัยของ ธนรัตน์ กล่าวสรุปผลการวิจัย เรื่อง สื่อกราฟิก ป้ายว่า ป้ายข้อมูลในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย ป้ายภาษาอังกฤษ

มีปริมาณน้อย และ ภาษา ถือเป็นข้อจำกัดในการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถพัฒนาป้ายเป็นรูปภาพ และเป็นแผนผังสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ, 2559)

การจัดการเนื้อหาข้อมูลในสื่อที่สำคัญ จากงานวิจัยของ ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และคณะ วิจัยเรื่อง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พฤติกรรมการแต่งกาย การสัมผัสพระพุทธรูป การยื่นค้ำพระพุทธรูป การป็นป้ายพระพุทธรูปสักการะในบริเวณเขตห้าม การนำอาหารเข้าไปรับประทาน และการขีดเขียนข้อความ ลงบนผนังโบราณสถานและไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ผลวิจัยพบว่า ความเข้าใจเนื้อหาของป้ายประกาศห้าม ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจภาพประกอบ รูปภาพไม่ชัดเจน และองค์ประกอบอื่น ๆ ของภาพ ไม่สื่อสารแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวนป้ายไม่เพียงพอ จุดติดตั้งเห็นยาก และขาดความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น (ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และคณะ, 2555)

นอกจากนี้งานวิจัยในต่างประเทศ ของ Abdelkader Ababneh เรื่อง “Heritage Interpretation: Analysis Study of the Signage System Used at the Archaeological Site of Umm Qais in Northern Jordan” ได้กล่าวอ้างถึงงานสื่อป้ายสัญลักษณ์ของ Saipradist, A. & Staiff, R. ที่ศึกษาเรื่องการตีความเนื้อหาในป้ายสัญลักษณ์ ของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (Saipradist, A. & Staiff, R. , 2008) และอ้างถึงการตีความของภาษาในป้าย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาด้วยเช่นกัน ว่ามีปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจผิดในเนื้อหาแก่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษ (Ababneh, A. , 2017)

จากความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น จึงสมควรที่จะศึกษากระบวนการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก เพื่อหาที่มาของปัญหาของกระบวนการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย ที่ยังคงพบปัญหาซึ่งปรากฏในงานวิจัยหลายฉบับ และเป็นประเด็นวิจัยที่ถูกให้ความสนใจเสมอมา ปัญหาการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย รูปแบบ เนื้อหาข้อมูล ข้อความ ภาพประกอบ การสื่อสารสิ่งเหล่านี้ยังคงถูกกล่าวถึง รวมถึงสถานการณ์ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติละเมิดข้อควรปฏิบัติในการเข้าเยี่ยมชมอุทยานฯ เช่น การป็นป้ายโบราณสถาน การโยนก้อนหินกระทบผนังวัด การรื้ออิฐเพื่อมาเรียงใหม่ตามความเชื่อส่วนบุคคล เป็นต้น อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ ข้อปฏิบัติ การแต่งกายให้สุภาพ ก็เกิดประเด็นปัญหาขึ้นบ่อยครั้ง ที่ทำให้เกิดประเด็นพิพาทระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และนักท่องเที่ยว ผ่านสื่อโซเชียล จึงสมควรทำการศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการสื่อกราฟิกแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก เพื่อเป็นประโยชน์กับการจัดการสื่อกราฟิกในพื้นที่ทางวัฒนธรรม สื่อกราฟิก ป้ายให้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ป้ายระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ให้เกิดความชัดเจน ช่วยอำนวยความสะดวก และสร้างความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานฯ อันเป็นการรักษาวัฒนธรรมไทย และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อุทยานฯ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาระบบการจัดการสื่อกราฟิกแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สํารวจพื้นที่วิจัย รวบรวม และใช้ประกอบแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาแล้วใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาและผลกระทบในพื้นที่วิจัย แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม นำประเด็นมาประมวลผลร่วมกันพร้อมสรุปผล ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง ใช้การเลือกแบบผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบในการจัดการสื่อกราฟิกในพื้นที่และมีอำนาจสูงสุดต่อการวางแผนแม่บท หรือเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการสื่อกราฟิก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้กำหนดการคัดเลือก กลุ่มประชากรตัวอย่าง ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 คน สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้วางแผนหรือกำหนดทิศทางของแผนการจัดการสื่อกราฟิก ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารหรือตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการสื่อกราฟิก ป้ายอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดกำหนดประเด็นคำถาม และจากการรวมแนวคิดทฤษฎีกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม (ธนิ เลิศชาญฤทธิ์, 2554) และทฤษฎีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmis, M. S, et al., 2014) แล้วสังเคราะห์เป็นโครงสร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured interview Form) เพื่อใช้ในการการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือก ซึ่งแนวคำถามผ่านการรับรองจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาความรู้

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนแรก การศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนสอง สัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบในการจัดการสื่อกราฟิกในพื้นที่และมีอำนาจสูงสุดต่อการวางแผนแม่บท หรือเกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการสื่อกราฟิก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

การวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการจัดการสื่อกราฟิก อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยนำเสนอ ผลการศึกษาค้นคว้า กระบวนการจัดการสื่อกราฟิก ตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการสื่อกราฟิกของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ โดยนำเสนอผ่านมุมมองเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยประมวลขึ้นจากทฤษฎีกระบวนการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมของ ธนิ เลิศชาญฤทธิ์ (ธนิ เลิศชาญฤทธิ์, 2554) และทฤษฎีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ของ Kemmis, M. S, et al. (Kemmis, M. S, et al., 2014)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลของผู้วิจัย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีการจัดการสื่อกราฟิก ป้ายในพื้นที่อุทยานฯ โดยดำเนินการตามแผนการอนุรักษ์และพัฒนามรดกประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ปี 2565 - 2574 กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นเขตพัฒนาตามแผนแม่บท ซึ่งระบุนการแบ่งเขตตามลำดับความสำคัญ จำนวน 7 เขต โดยดำเนินการตามลำดับความสำคัญพื้นที่ โดยเริ่มที่พื้นที่ เขต 1 เป็นขอบเขตพื้นที่ของผู้วิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการสื่อกราฟิกป้ายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีกระบวนการดำเนินการจัดการโดยภาพรวมสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติการ โดยมี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การสำรวจ และการวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล และ 5) การสะท้อนผล ซึ่งในกระบวนการดำเนินการของอุทยานฯ เพื่อการจัดการสื่อกราฟิกอาจยังไม่สมบูรณ์ชัดเจนในทุกสื่อ ผู้วิจัยพบว่าการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย บางประเภทมีกระบวนการจัดการที่สมบูรณ์ในขณะที่สื่อป้ายบางประเภทก็ต้องการ

กระบวนการจัดการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ โดยเริ่มจากประเด็นปัญหาและกระบวนการจัดการสื่อกราฟิกของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตามรายละเอียดดังนี้

ประเด็นปัญหาแรก คือ ปัญหาความเข้าใจผิดในเนื้อหา เข้าใจคลาดเคลื่อน สับสนในเนื้อหา ของสื่อกราฟิก ป้าย ของนักท่องเที่ยว สาเหตุเกิดจากสื่อกราฟิก ป้ายมีการสะกดคำผิด เนื้อหาผิด และการใช้คำศัพท์เกี่ยวกับโบราณสถานที่หลากหลายไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในป้ายข้อมูล ประเด็นปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการข้อมูลเพื่อสื่อกราฟิก ป้าย สร้างความสับสนในเนื้อหาข้อมูลรวมถึงคำศัพท์ที่ใช้ในการสื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ ทั้งนี้ควรที่จะต้องมีการกระบวนการแก้ไขในปัญหาดังกล่าว อย่างเป็นระบบเพื่อประสิทธิภาพที่ดีของสื่อกราฟิกป้ายข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาดังกล่าวถึงกระบวนการจัดการแก้ปัญหาของอุทยานฯ กล่าวคือ จากการวิเคราะห์ข้อมูล มุมมองเชิงทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่าในกระบวนการแก้ปัญหาได้มีการดำเนินการจัดการและอยู่ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนตามแผนแก้ไขปรับปรุงสำเร็จบางส่วน กล่าวคือ เมื่อต้นปี 2566 กรมศิลปากรกำหนดนโยบายข้อสั่งการให้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาดำเนินการแก้ปัญหาโดยดำเนินการเปลี่ยนแปลงสื่อกราฟิก ป้ายในโบราณสถานทั้งหมดทุกแห่ง มีการสำรวจป้ายทุกประเภทในอุทยานฯ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นโดยเริ่มวิเคราะห์การแก้ปัญหาจากการสังเกตการใช้คำศัพท์เฉพาะทางทางโบราณคดีให้สื่อสารไปทิศทางเดียวกัน เช่น คำว่า โบสถ์ อุโบสถ วิหาร เป็นต้น โดยมีวิธีการในการดำเนินการดังนี้ อุทยานฯ ดำเนินการนำข้อมูลเนื้อหาทั้งหมดก่อนนำไปใช้ออกแบบในสื่อกราฟิก ป้าย ดำเนินการส่งตรวจความถูกต้องในการใช้คำศัพท์ เนื้อหาข้อมูลทางวิชาการ โดยนักวิชาการโบราณคดี และนักวรรณกรรม ส่วนกลางของกรมศิลปากร อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามมุมมองเชิงทฤษฎีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า การศิลปากรและอุทยานฯ เห็นถึงความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลทางโบราณคดีที่ต้องการความถูกต้อง แม่นยำ ครบถ้วน เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพแก่นักท่องเที่ยวป่านสื่อกราฟิก ป้าย โดยยึดขั้นตอนการดำเนินการเป็นกระบวนการในการจัดการสื่อกราฟิกของอุทยานฯต่อไป แม้กระบวนการในการจัดการยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ จึงสรุปได้ว่า ประเด็นปัญหานี้มีการดำเนินการตามกระบวนการวางแผน ดำเนินการตามแผน ครบถ้วนสมบูรณ์ วิเคราะห์ตามทฤษฎียังคงต้องรอผลการจัดการในส่วนของการประเมินผลและสะท้อนผล

ประเด็นปัญหาประเด็นที่สอง คือปัญหาทางสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการสื่อกราฟิกที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้มีการวางแผน จำเป็นที่ต้องดำเนินการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากสถานการณ์ในช่วงที่ผ่านมา 3 สถานการณ์ ได้แก่ 1) สถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด-19 2) สถานการณ์ตามรอยละครโทรทัศน์ “พรหมลิขิต” และ 3) สถานการณ์ตามรอยศิลปิน ลิซ่าแบล็คพิ้งค์ ซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อกราฟิก ป้าย เพื่อช่วยควบคุมดูแลนักท่องเที่ยวในการประพฤติปฏิบัติตนในการเข้าชมพื้นที่อุทยานฯ ประเด็นสถานการณ์ทั้ง 3 ตัวอย่างนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การใช้สื่อกราฟิก ป้ายมีความจำเป็นในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่อุทยานฯ เพื่อความเรียบร้อย และช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าชมพื้นที่อุทยานฯ ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความเข้าใจในการปฏิบัติตนและสร้างความปลอดภัยในการเยี่ยมชม ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการกระบวนการในการแก้ไขสื่อกราฟิก ป้าย ให้ทันต่อสถานการณ์อย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สื่อกราฟิก ป้าย ที่มีประสิทธิภาพ

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์กระบวนการในการแก้ปัญหาของอุทยานฯ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร มุมมองเชิงทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่แล้วนั้น พบว่า กระบวนการแก้ปัญหา ยังไม่มีกระบวนการดำเนินการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมชัดเจน แต่เป็นการดำเนินการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ มีกระบวนการดำเนินการในการออกแบบสื่อกราฟิก ป้ายข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขสถานการณ์ภายในอุทยานฯ เพื่อเป็นการควบคุมสถานการณ์ภายในอุทยานฯ ที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ทางสังคมและกระแสโซเชียล

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาตามมุมมองเชิงทฤษฎีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติการจะพบว่า อุทยานฯ มีการแก้ไขตามสถานการณ์สังคม เพื่อควบคุมสถานการณ์ภายในอุทยานฯ ให้อยู่ในความเรียบร้อยและช่วยส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนอุทยานฯ แม้จะไม่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นฉับพลัน แต่ก็สามารถดำเนินการแก้ไขได้ทันที่

จึงสรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาดังกล่าว ไม่ได้ดำเนินการตามกระบวนการ การวางแผน แต่มีการดำเนินการ และไม่มีผลการประเมินผล แต่พบการสะท้อนผลบางสถานการณ์จากผลสะท้อนกลับจากสื่อออนไลน์ถึงผลตอบรับที่ดีในโลกโซเชียลในการดำเนินการจัดการ

ประเด็นปัญหาสุดท้าย คือปัญหานักท่องเที่ยวไม่เข้าใจในเนื้อหาสื่อกราฟิก (ป้ายภาพสัญลักษณ์ เนื้อหา และภาษาภายในป้าย) ซึ่งมีประเด็นปัญหาย่อย 2 กรณี คือ 1) นักท่องเที่ยวไม่เข้าใจป้ายสื่อกราฟิกจึงไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือข้อห้ามที่อยู่ในป้าย 2) นักท่องเที่ยวเข้าใจสื่อกราฟิก ป้าย แต่ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อห้าม เมื่อถูกตักเตือนโดยเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ ก็แสดงความไม่พอใจ บางทีมีการโพสต์ข้อความร้องเรียนผ่านโซเชียลว่าเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว ประเด็นปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบสื่อกราฟิก ป้ายของอุทยานฯ ไม่สามารถสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ ซึ่งต้องมีกระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของสื่อกราฟิกป้าย

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการแก้ปัญหาของอุทยานฯ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลหลายมิติ ทั้งข้อมูลเอกสาร นโยบายของอุทยานฯ มุมมองเชิงทฤษฎีและจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการแก้ปัญหาในประเด็นนี้ ยังไม่มีกระบวนการดำเนินการแก้ปัญหาที่ชัดเจน นัก กระบวนการดำเนินการเป็นการแก้ปัญหาตามนโยบายของอุทยานฯ เช่น กรณีของการที่นักท่องเที่ยวแต่งกายไม่สุภาพ เข้ามาในอุทยานฯ เจ้าหน้าที่จะเข้าไปตักเตือนตามดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามมุมมองเชิงทฤษฎี การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติการจะ พบว่า อุทยานฯ มีการสื่อสารองค์การให้เจ้าหน้าที่เข้าใจเกี่ยวกับป้ายกฎระเบียบเตือนเรื่องการแต่งกายไม่สุภาพ และตักเตือนนักท่องเที่ยวแม้แนวปฏิบัติจะไม่ชัดเจนนักก็ตาม และมักดำเนินการตามข้อตกลงคือ เจ้าหน้าที่มักตักเตือนนักท่องเที่ยวที่ไม่ปฏิบัติตามป้ายข้อห้าม เรื่องการแต่งกายไม่สุภาพ

จึงสรุปได้ว่าในประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้มีการดำเนินการตามกระบวนการวางแผน และมีการดำเนินการตามแผน แต่กระบวนการดำเนินการไม่ชัดเจนและยังไม่มีเป็นรูปธรรม

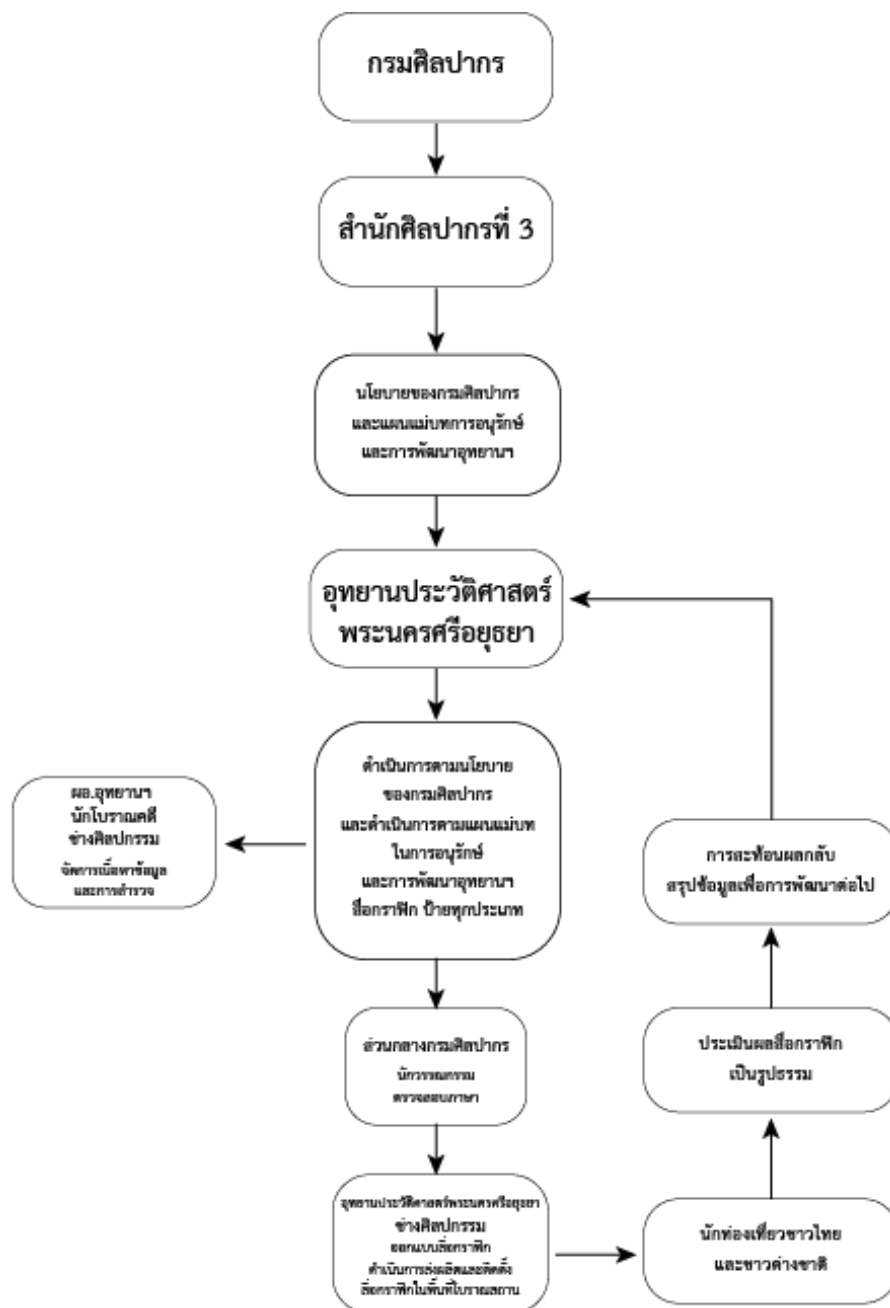
ประเด็นปัญหา	สำรวจและวางแผน	การดำเนินการ	การประเมินผล	การสะท้อนผล
ประเด็นปัญหาที่ 1				
ประเด็นปัญหาที่ 2				
ประเด็นปัญหาที่ 3				

■ - มีการดำเนินการ
□ - ไม่มีการดำเนินการ

ภาพที่ 1 แผนภาพ การวิเคราะห์ผล กระบวนการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย
ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งมรดกโลก

ทั้งนี้อุทยานฯ เร่งดำเนินการแก้ปัญหาสื่อกราฟิก ป้ายในทุกสถานการณ์ ตามแผนแม่บทฯ เขตอนุรักษ์และพัฒนาที่ได้วางแผนไว้ การปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสาร อำนวยความสะดวกและความปลอดภัย เพื่อการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนศักยภาพที่ดีของอุทยานฯ ส่งผลภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อุทยานฯ และประเทศ

อภิปรายผล

ภาพที่ 2 รูปแบบโมเดลโครงสร้างกระบวนการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย
ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการจัดการสื่อกราฟิกป้ายในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีกระบวนการการดำเนินการจัดการสื่อกราฟิกป้ายแต่ละประเภท แตกต่างกัน และเป็นไปตามทฤษฎีการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติการ มีผลการวิจัยออกเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือ ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนในกระบวนการจัดการ ครบถ้วน และไม่ครบถ้วนตามทฤษฎี นโยบายในการจัดการสื่อกราฟิก ป้ายข้อมูล ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาดำเนินการเป็นไปตามแผนการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2565 - 2574 เพื่อแก้ปัญหาการสื่อสารเนื้อหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้มี

ความถูกต้องชัดเจนและน่าเชื่อถือ สร้างความเป็นเอกภาพในการใช้คำศัพท์ เกี่ยวกับโบราณสถาน นับเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อุทยานฯ เป็นไปตาม แผนยุทธศาสตร์ที่ 3 ภายใต้แผนแม่บทของอุทยานฯ

จากสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ในกระบวนการจัดการสื่อกราฟิก อุทยานฯ ดำเนินการตามนโยบายของอุทยานฯ จัดการและดำเนินการแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อควบคุมสถานการณ์ อำนวยความสะดวก และดูแลความเรียบร้อยแก่นักท่องเที่ยว ผลที่ได้รับคือ สร้างความประทับใจในการเยี่ยมชมอุทยานฯ เช่น กรณีสื่อกราฟิก ป้ายภาพสัญลักษณ์ ในหมวดป้ายกฎระเบียบ ได้แก่ ป้ายข้อปฏิบัติ ป้ายข้อห้าม เรื่องการแต่งกายให้สุภาพ ในการเข้าชม ป้ายไม้ได้ระบุข้อกำหนดในการแต่งกายชุดไทย ซึ่งเป็นประเด็นขัดแย้งอุทยานฯ ควรกำหนด ขออนุญาตการแต่งกายชุดไทย แบบใด ยุคใด ก็สามารถเข้าพื้นที่ได้ ส่วนชุดที่ไม่เหมาะสมและเข้าข่ายละเมิดฝ่าฝืนกฎระเบียบ ควรขอความร่วมมือจากภาคเอกชนที่ให้เช่าชุด ที่จะไม่นำชุดรูปแบบที่ขัดต่อระเบียบมาให้เช่า เพื่อเข้าพื้นที่โบราณสถาน ส่วนการแต่งกายแบบสากลก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ หรือ เป็นประเด็นอภิปรายถึงมาตรการที่จะจัดการ การแต่งชุดไทยในโบราณสถาน

อีกประการหนึ่ง การดำเนินการแก้ไขปัญหาคความไม่เข้าใจสื่อกราฟิก ป้าย ภาพสัญลักษณ์ที่ไม่สามารถสื่อสารได้ ส่งผลให้เกิดปัญหา การปะทะระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ การละเมิดในการแต่งกายและการปฏิบัติตนซึ่งเป็นข้อบังคับตาม พรบ.โบราณสถาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และคณะ และสาธิตา มิ่งวงศ์ ในประเด็น ปัญหาความไม่เข้าใจภาพสัญลักษณ์ เนื้อหา ภาษาภายในสื่อกราฟิก ป้าย การไม่เข้าใจความหมายของป้าย นักท่องเที่ยวเข้าใจเนื้อหาได้ในระดับปานกลาง 44.8 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลกระทบต่อจริยธรรม ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมวิถีชาวพุทธ และผลกระทบต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ สิ่งแวดล้อมในแหล่งโบราณสถาน ในการเข้าเยี่ยมชมพื้นที่ (ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และคณะ, 2555) นอกจากนี้ยังพบประเด็นในการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ ที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายเนื้อหาภายในสื่อกราฟิก ป้ายได้ เพราะไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ตรงกันกับที่ปรากฏในสื่อกราฟิก ป้าย การให้ข้อมูล คลาดเคลื่อน บางทีก็ไม่ทราบสาเหตุของการห้าม ไม่สามารถอธิบายเป็นภาษาอังกฤษได้ ต้องอาศัยการชี้ไปที่สื่อกราฟิก ป้าย เพื่อช่วยสื่อสาร อาจทำให้เกิดความสับสนแก่นักท่องเที่ยว และเกิดความเสี่ยงในการเข้า เยี่ยมชมโบราณสถาน โดยเฉพาะป้ายหมวดกฎระเบียบและป้ายหมวดค่าเตือน เพราะมีความสำคัญในการรักษาความปลอดภัย แก่โบราณสถานและความสงบเรียบร้อยภายในอุทยานฯ ยิ่งสะท้อนเรื่องความไม่เข้าใจในตัวสื่อกราฟิก ป้าย ภาพสัญลักษณ์ (Arthur, P. & Zlamalik, B., 2005) ในหมวดป้ายกฎระเบียบ ป้ายข้อปฏิบัติ และป้ายข้อห้าม (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ ออยุธยา, 2543)

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาก็ยังไม่มีกระบวนการในการดำเนินการ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเมื่อมีการดำเนินการในการประเมินผลและการสะท้อนผลจะส่งผลให้เห็นปัญหาที่ชัดเจน และเพื่อนำไปใช้ดำเนินการจัดการแก้ไข สื่อกราฟิก ป้ายในอนาคต และพัฒนาได้ตรงตามประเด็นปัญหา

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา มรดกโลก มีกระบวนการดำเนินการจัดการสื่อกราฟิกป้าย แต่ละประเภทแตกต่างกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ และความสำเร็จสูงสุด ในการดำเนินการจัดการ ควรดำเนินการให้ครบ 5 ขั้นตอนกระบวนการจัดการ การวางแผนการจัดการ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ จากยุทธศาสตร์ฯ ในแผนแม่บทของอุทยานฯ การจัดการสื่อกราฟิก ออกแบบสื่อกราฟิกควรให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบกราฟิก และใช้เวลาในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดข้อบกพร่องน้อยที่สุด ผู้วิจัยมองว่าควรจัดให้มีการจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เพื่อความเข้าใจ สามารถอธิบายรายละเอียดเนื้อหา ชี้แจงได้ เพื่อเป็นการลดปัญหาการละเมิด ฝ่าฝืน ในการเข้าเยี่ยมชมอุทยานฯ ปัญหาความไม่

เข้าใจของนักท่องเที่ยวในสื่อกราฟิก ป้ายภาพสัญลักษณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า อุทยานฯ ยังไม่มีการดำเนินการการประเมินอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อทราบถึงสาเหตุความไม่เข้าใจ การไม่สื่อสารของภาพ และนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อวางแผน แก้ไขและพัฒนา แผนการจัดการสื่อกราฟิกในปีถัดๆไป ส่วนการดำเนินการจัดการข้อมูลเนื้อหา คำศัพท์ ในสื่อกราฟิก ป้ายข้อมูล โดยใช้วิธีการดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกแห่ง ของสื่อกราฟิก ป้ายข้อมูลโบราณสถานโดยการผ่านนักวรรณกรรมส่วนกลางของกรมศิลปากร ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการจัดการรูปแบบดังกล่าว ถือเป็น สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่อุทยานฯ นอกจากนี้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ ควรมีนักวรรณกรรมเฉพาะด้านดูแลการแปลภาษา และควบคุมการแปล ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในทุกอุทยานประวัติศาสตร์ของไทยด้วยความที่เป็นพื้นที่มรดกโลก ยิ่งต้องควบคุมการใช้ภาษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวทั่วประเทศ ในสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น โรคระบาดไวรัสโควิด-19, การแต่งกายชุดไทยตามกระแสละครโทรทัศน์ “พรหมลิขิต” การเยี่ยมชมโบราณสถาน และตามรอยจุดถ่ายภาพ ลิซ่า แบล็คพิ้งค์ (Lisa Blackpink) เกิดขึ้นปราศจากการวางแผนให้ทราบล่วงหน้า ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ของสังคม ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ในเชิงนโยบายอุทยานฯ ควรมีการวางแผนกระบวนการจัดการสื่อกราฟิกสำรอง เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่ทราบล่วงหน้า เพื่อที่จะสามารถดำเนินการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย ได้ตามกระบวนการอย่างครบถ้วน เช่น การแต่งกายชุดไทย ตามละคร พรหมลิขิต เสนอว่า อุทยานฯ ควรกำหนดมาตรการ หรืออธิบายแนวทางปฏิบัติการแต่งกายชุดไทยในโบราณสถาน โดยระบุการแต่งกายชุดไทยให้เป็นรูปธรรมชัดเจนว่ารูปแบบใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในการนำชุดที่ไม่ขัดต่อระเบียบการแต่งกาย แต่การแต่งกายแบบสากลนั้นให้ เป็นไปตามระเบียบเดิมและควรมีการประเมินผล อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนในการจัดการ รวมถึงสรุปข้อคิดเห็นสะท้อนกลับในแต่ละประเด็นของการจัดการสื่อกราฟิก ป้าย เพื่อให้กระบวนการจัดการสื่อกราฟิกสามารถดำเนินการได้ครบขั้นตอนและนำไปใช้ในครั้งต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเรื่อง การจัดการสื่อกราฟิก ป้ายสำหรับผู้พิการหรือผู้ที่มีบกพร่องทางร่างกาย เช่น คนตาบอดสี และ งานวิจัยเรื่อง การจัดการสื่อกราฟิก ป้ายสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา หรืออุทยานแหล่งอื่น ๆ หรือที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2564). แผนการอนุรักษ์และพัฒนานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2565 - 2574. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ และคณะ. (2555). พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารการบริการและการท่องเที่ยว, 7(2), 39-56.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสาร, 4(2), 34-45.
- ธนิก เลิศชาญฤทธ์. (2554). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. (2543). ระบบป้ายสัญลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: พลัสเพลส.
- Ababneh, A. . (2017). Heritage Interpretation: Analysis Study of the Signage System Used at the Archaeological Site of Umm Qais in Northern Jordan. Tourism Planning&Development, 14(3), 297-317.
- Arthur, P. & Zlamalik, B. (2005). Wayfinding Pictographic Systems ระบบป้ายสัญลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ หน้าต่างสู่โลกกว้าง จำกัด.

- Kemmis, M. S, et al. (2014). The Action Research Planner: Doing Critical Participatory Action Research. Singapore: Springer.
- Saipradist, A. & Staiff, R. . (2008). Crossing the Cultural Divide: Western Visitors and Interpretation at Ayutthaya World Heritage Site, Thailand. *Journal of Heritage Tourism*, 2(3), 211-244.
- United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation. (1972). Convention Concerning the protection of the world cultural and natural heritage (seventeenth). Paris: UNESCO.